

Ірина ДМИТРІВ
студентка факультету банківського бізнесу
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник:
к.е.н., доцент Васильчишин О.Б.

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сучасний стан банківської системи України характеризується значним динамічним коливанням в змінних умовах фінансових ринків. Оскільки банківський сектор посідає одне з найвагоміших місць у фінансовій системі, то результати його діяльності стосуються практично усіх сфер економіки. Відповідно невдачі та кризи банків можуть призвести до руйнування або значного ушкодження фінансової системи. Саме тому діяльність банків повинна бути надійною, ефективною, регульованою. [1]

Одним з визначальних факторів забезпечення ефективного здійснення відтворювальних процесів промислових підприємств є розвиток банківської системи, яка виступає одним із головних джерел інвестування фінансових ресурсів в економіку країни, забезпечує внутрішньогалузевий, міжгалузевий, внутрішньорегіональний та міжрегіональний перерозподіл тимчасово вільних коштів суб'єктів ринку і тим самим сприяє підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, виступає запорукою її довгострокового зростання. Потужна банківська система є атрибутом суверенності держави, запорукою її фінансової безпеки.

Проте на сьогодні основним завданням банку є забезпечення стабільності банківської системи, яке необхідно вирішити Україні на шляху до євроінтеграції.

В сучасних політико-економічних умовах, які можна визначити як кризові, проблема збереження стабільності банківської системи, як основного елемента фінансової системи та найважливішою умовою розвитку національної економіки, постає дедалі гостріше. Кризові явища зумовили існування таких основних загроз стабільності банківської системи як недостатній рівень капіталізації, нестабільність ресурсної бази, погіршення фінансових результатів, посилення боргового навантаження, скорочення обсягів кредитування, що в подальшому може позначитись на якості кредитного портфеля банків.

Сьогодні обмежений доступ до зовнішніх джерел фінансування, девальвація гривні, політична нестабільність мали негативний вплив на стабільність банківської системи.

Кризові явища сьогодення стали передумовою зменшення нормативів капіталу, вчасності регулятивного капіталу основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе у процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості та стабільності банківської діяльності

Недостатній рівень капіталізації українських банків є однією з причин їхньої низької конкурентоспроможності на світовому ринку.

Нестабільність ресурсної бази, зумовлена високим рівнем недовіри до банків, що обмежує можливості банківської системи до кредитування [8].

Основним джерелом ресурсної бази для банків становлять внутрішні ресурси, насамперед, кошти фізичних (40 %) і юридичних осіб (24 %). На сьогодні відтік коштів фізичних осіб є незначним і перекидається зростанням валютних курсів. Для

збереження ресурсної бази банки концентрують зусилля на розширенні депозитних програм, підвищенні відсоткових ставок та безпосередній роботі з клієнтами. Погіршення термінової структури ресурсів обмежує ліквідність банківських установ і вимагає додаткових зусиль щодо оптимізації платіжних календарів, забезпечення достатнього обсягу ліквідних активів [8].

Погіршення фінансових результатів банківської системи, що зменшило інвестиційну привабливість розвитку банківського бізнесу в Україні для іноземних інвесторів, послабило фінансову незалежність банків та зумовило активне проїдання ними свого капіталу [8]. В цілому по банківській системі станом на 01.04.2014 збиток склав майже 2 млрд грн.

Значна зовнішня заборгованість, що посилює залежність банківської системи від валютної політики та стану зовнішніх ринків капіталу [8]. Зокрема валовий зовнішній борг України, який враховує державні та корпоративні зобов'язання, 2013 року зріс з \$135,1 млрд до \$142,5 млрд. Загальний зовнішній борг банківської системи за станом на 01.01.2014 р. становив 22,5 млрд дол. США [9]. Боргові проблеми банківської системи створюють додаткове навантаження на платіжний баланс та тиск на валютний ринок.

Скорочення обсягів кредитування в умовах невизначеності позбавляє банківську систему джерел майбутніх доходів, а вітчизняну економіку – фінансових можливостей до розвитку.

Національний банк України є особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України, Законом України «Про Національний банк України» та іншими законами України.[7]

Банківська система бере участь у виконанні основних функцій фінансової системи, зокрема, шляхом [3, с. 18]:

- забезпечення способів переміщення фінансових ресурсів у часі, через кордони держав та між окремими галузями тощо;
- розробки та забезпечення способів управління ризиками;
- забезпечення механізму об'єднання фінансових ресурсів та їх розподілу між окремими суб'єктами господарювання;
- забезпечення безперебійного функціонування платіжних систем, зокрема, шляхом удосконалення способів клірингу та здійснення розрахунків, що сприяють торгівлі;

Лідером серед банківських установ є ПАТ «ПриватБанк», наступними у рейтингу ПАТ «Ощадбанк», потім ПАТ «Укрексімбанк». Рейтинг залежить від активів банків.

Таблиця 1

Структура активів банків України за 2014р., млн.грн. [4]

Назва банку	Грошові кошти та їх еквіваленти	Кошти обов'язкових резервів банку в НБУ	Загальні активи	
			Усього	У тому числі в іноземній валюті
Приватбанк	32157,2	1565,6	214490,8	84895,3
Ощадбанк	6949,4	520,8	103568,1	24026,7
Укрексімбанк	7222,9	740,9	94349,1	43104,9
Дельта банк	4834,3	526,5	55298,4	16651,1
Райффайзен банк «Аваль»	5266,8	577,0	43460,1	12294,2

Від стану банківської системи та ефективності її функціонування залежить інвестиційна активність і темпи економічного зростання держави. Одним із важливих чинників, котрі забезпечують можливість нашої банківської системи здійснювати значний позитивний вплив на економіку, розширювати банківські послуги, не допускаючи при цьому значних ризиків і відповідно зберігаючи надійність системи, є капіталізація [2, с. 10]. Динаміка кредитних операцій банківських установ України свідчить про поступове відновлення кредитування за умов збереження значних обсягів резервів за активними операціями.

Таблиця 2

Динаміка показників структури кредитного портфелю банківських установ України за 2009-2014 рр.[4]

Назва показника	2010	2011	2012	2013	2014
Активи банків, млн..грн	880 302	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095
Кредити надані, млн..грн.	747348	755030	825320	815327	911402
Резерви заактивними операціями	122433	148839	157907	141319	131252
Питомавага кредитів в загальному обсязіактивів, %	84,9	80,1	78,3	72,3	71,3
Питомавага резервівв загальному обсязі активів, %	13,9	15,8	14,9	12,5	10,3

Банківська система України на даний час переживає не найкращі часи. Для підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних банків необхідно вжити таких заходів:

- отримати довіру населення.
- удосконалити законодавчу базу для підвищення прозорості діяльності банків;
- здійснити нарощування власного капіталу;
- підвищити якість менеджменту;
- впроваджувати новітні технологічні розробки;
- розширити спектр банківських послуг;

Ефективне функціонування банківської системи є неодмінним атрибутом економічно розвинутої держави, запорукою її стабільності та зростання. Стан банківського ринку вказує на рівень добробуту в країні, розвиток її фінансового господарства, заможність громадян. Діяльність кожного банку визначається мережею його клієнтів. Отже, клієнти є визначальними для банківської установи. Держава повинна здійснювати обґрунтоване втручання у ринкові механізми шляхом прийняттям відповідних законів у сфері кредитування, оподаткування, бюджетної політики, спрямованих на підтримку вітчизняних банківських установ.

Слід оптимізувати бізнес-процеси, підвищити ефективність роботи мережі банківських точок, виробити адекватну систему протидії ризикам, розробити механізми повернення проблемних кредитів.

Сьогодні політико-економічні умови справляють визначальний вплив на банківську систему, що зумовлює негативні тенденції в основних показниках банківської системи. Реалізація заходів щодо стимулювання до нарощування капіталу і ліквідності, робота з оптимізації ресурсної бази тощо повинні стати основними заходами стабілізації ситуації в банківській системі.

Список літератури:

1. Барановський О. Антикризові заходи урядів і центральних банків зарубіжних країн/ О. Барановський// Вісник НБУ. – 2009. - №4. – С. 8-19.
2. Довгань, Ж. Н. Капіталізація банківської системи України / Н. Ж. Довгань // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 11. – С. 10–14.

3. Масленіков В.В. Зарубіжні банківські системи // Економіка, фінанси, право– 2010 - №10 – С. 15-20.
4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/>
6. Підсумки діяльності банківської системи України за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sf-bank.com.ua/ua....ik.html>
7. Про банки і банківську діяльність : Закон України за станом на 27.03. 2014 р. [Електронний ресурс] : Верховна Рада України від 07.12. 2000 р. № 2121-III. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
8. Стабільність банківської системи: загрози та шляхи їх подолання. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/256>
9. Економічні та фінансові показники України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36728&cat_id=45692

Жанна ДОВГАНЬ

*д.е.н., професор кафедри банківського менеджменту та обліку
Тернопільський національний економічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В період становлення ринкової економіки України актуальним залишається питання про трансформацію банківської системи як відображення глибинних закономірностей об'єктивного розвитку сучасних економічних відносин. Для України розробка нових теоретико-методологічних і концептуальних основ трансформаційних процесів банківського сектору має особливу актуальність у зв'язку із стратегічним значенням сектора, який дає синергетичний ефект розвитку усїєї національної економіки.

На сьогодні трансформація банківської системи в Україні триває і має специфічні особливості. Найчіткіше ці процеси проявляються в сучасних тенденціях, спрямованих на стимулювання процесів концентрації і централізації капіталу у банківській сфері. На наш погляд, саме консолідація істотно впливає на розвиток банківської системи завдяки збільшенню концентрації капіталу і створенню стійкого та високо капіталізованого банківського сектору. Вітчизняний банківський сектор не є концентрованим, характеризується низьким рівнем конкуренції і банківський сектор України має значний потенціал трансформації банківської системи саме в напрямі її концентрації.

Доцільно зазначити, що і Національний банк України ставить за мету стратегію, яка розроблена під егідою МФВ — різко зменшити кількість банків в Україні третьої та четвертої групи і здійснити консолідацію відносно невеликих банків з добрими показниками за активами, прибутковістю, рентабельністю тощо. На їх основі передбачається створити потужні системні банки (регіональні та спеціалізовані). Національний банк України обіцяє своє сприяння, навіть стимулювання цього процесу, зокрема шляхом спрощення порядку реалізації механізмів злиття / поглинання, які позиціонуються як пріоритетні. Слід зазначити, що більше 100 вітчизняних банків мають капітал менше 10 мільйонів дол. США [2], і злиття деяких з них – це об'єктивний процес для банківської системи. До того ж нинішня криза надає можливість очистити та консолідувати банківську систему. Наступною метою регулятора, яка корелює з попередньою, є нарощування мінімального регулятивного